

se ž njim takó ravná, kakor smo góri od kevžeha govorili; le mehka jed naj se mu daje, in gobec naj se mu 3krat vsaki dan z okisano vodo zmiže, ki se napravi, če v polič vode priliješ 1 maslic jesiha, prideneš 2 pesti moke in kaka 2 lota medú. Ta zmes tolaži prisad, če gobec ž njo omočis, kar se da nar lože opravit, če okoli kratke palčice privežeš gobo ali kako mehko cunjó, in pomočivši jo v to zmes, rahlo potapljaš gobec ž njo. Dergniti se ne sme.

Če ste pa nosnici zlo zatékla, in če se veliko žleze iz nju cedí, ni za konja nič boljšiga, kakor če si napraviš poltretjo péd dolg, poldrugo ped pa širok žakljíček, in va-nj kake 4 pesti prekuhaniga vročiga in mokriga ječmena deneš, in potem ta žakljíček na 2 trakéh takó konju okoli glave privežeš, de derži obé nosnici v njem, in mu takó skozi pol ure ječmenov vodeni sopár v nosnici puhti; ta púh omeči in sčisti nosnici. Žakljíček mora zató precej dolg biti, de si konj nosnic ne prismodí z vročim kuhanim ječmenam.

Če konja kašelji zlo nadlegva in mu žleza iz nosnic teče — pa brez pljučniga prisada — takrat naj se mu da na rezanco ena žlica naslednje štupe, ki se da v lekarnici (apoteki) napraviti: Encjana, janeža (Aniessamen), siroviga antimona (roher Spiessglanz) in čistiga žépla, 4 lote vsaciga, — soli pa 8 lotov; vse to naj se skupej v štupo stolče, in ta štupa, kakor je gori rečeno bilo, po žlici trikrat na dan daje. — Če je treba, naj se ta štupa 2krat ali 3krat ponóví.

To so poglavitniši zdravila zoper imenovane bolezni. Gospodár naj pa konju — posebno če bolezin dolgočasna postane — v nosnici večkrat pogleda: ali ste čisti in ali se ne delajo majhni turovi, ker to bi bilo znamenje, de je konj smérkav, in bolezin kužna smolika. Tak konj zapade konjederču.

Čeravno kevžeh, pri katerim žleza z nosa téče, večidel ni nalezljiv, je vunder vselej varniši, taciga konja v kot štale postaviti, de se ne dotika družih kónj.

Mazílo za razpokane peči.

Navadna ilovca ne veljá veliko razpoke zamazati, de se peč ne kadi. Ilovca se kmalo odkruši. Si hočes terdno mazílo za peči napraviti, vzémi dobriga pepéla in ga preséj skozi tanjko sito, vzemi tudi presejane drobne ilovce, in zmešaj pepél in ilovco z nekoliko soli; — po tem zmóči to zmes s vodó takó, de testó (Teig) postane, in s tem namaži razpoke peči, kader je mérzla. — Ta klej (kit) je neizrečeno terden in se ne odkruši. Če se s takim klejem nove peči zamažejo, se ne razpokajo nikdar.

Volitve za odbor kmetijskih poddružnic na Krajskim.

Po naznanilu dozdanjiga dopisnika kmetijske družbe za Planinski kanton so 18. dan p. m. volili gosp. udje kmetijske družbe za poddružnico Planinsko predsednika in 4 odbornike, in so izvolili:

gospoda Matija Koréna za predsednika,
„ Matevža Dolscheina v Logatcu,
„ Jožefa Obreza iz Cerknice,
„ Matija Millauza v Studenim za odbornike te poddružnice.

Ravno takó so po naznanilu gosp. tehanta Antona Kosa, dosedanjiga dopisnika kmetijske družbe za Idrijski kanton, 20. dan p. m. gospodje udje kmet. družbe za poddružnico Idrijsko predsednika in 4 odbornike izvolili, namreč:

Gospoda fajmoštra v Žiréh Janeza Majnika za predsednika,

Gospoda Mat. Grošeljna, posestnika in velk. župana v Dobračevi,

„ Andr. Čadeža, posestnika in župana iz Ledín,

„ Pavla Grošeljna, posestnika v Stari Vasi,

„ Lor. Seljaka, posestnika in župana v Sori za odbornike te poddružnice.

Če bo vstanovljenje poddružnic takó poredama napredovalo, bo kmetijska družba po celi deželi kmalo lepo nadomestvana, in poddružnice bojo v svobodni samostojnosti zamógle kmalo svoje opravila v prid kmetijstva svoje okolice, in po tem tudi v prid kmetijstva cele domovine začeti.

Od kod so prišli Slovani v svoje sedanje kraje.

Preden se je slovanski zarod po Evropi razposelil, in tudi še pred, je prebival v Mali Azii, kakor nje stari zemljopis kaže. in kakor je soditi po iménih ljudí in družih stvari, kar nam je znanih. Ako bi nas Slovence kdo pregnal ali končal, bi vender še čez tavžent let drugi Slovani vedili, de je tod nekdaž slovansko bilo, če bi le iména naše, iména naših mést in vasi vedili. Iména, postavim, Krajn, Krakovo, Ternovo, Šiška, Dobrova, Brezovica, Celje, Gorica, Gradec i. t. d. bi to pravile; ravno takó bi to govorile iména: Hribar, Potokar, Okorn, Levičnik i. t. d. Vedilo bi se, de smo bili Slovani, če bi se ravno tudi ne vedilo, ali smo bili Slovenci, Horvatje ali Čehi, ali kaki drugi Slovani.

Ravno takó, če pogledamo iména stariga zemljopisa in ljudi Male Azije, nam je spoznati, de so bili tamkaj nekdaž naši rojaki Slovani, akoravno ž njimi ne moremo govoriti, de bi jih po besedi spoznavali. De pa malo-aziatske iména svoj pravi slovanski obraz pokažejo, jim je treba le ptujo krabuljo (larfo) strani potegniti, jim posebno greški rep na koncu os ali us odščipniti, ali spačeno zgovorjenje zravnati. To pa ni vselej lahko. Ptujci slovansko sploh napak zgovarjajo, in se jim godí kot glušcam. Znana je povest, ko je nekdo žensko vprašal: „Ženska! kam ta pot derži?“ Odgovor: „En mernik reži,“ — „Ali si gluha?“ „Pred je bila rjuha. pred; zdaj pa kar sim sošila, ni rjuha ampak vreča (žakelj).“

Ptujci ali od ptujcov popačeni Slovani so od Azije stare obraze delali, oni so iména zapisovali; zató so dostikrat takó popačene, de so skoraj vso prvo in pravo podobo zgubile. Kdo, če bere dalmatínske iména: Jadera, Tininium, Rhizinium, Almissa, Arsa, Gravosa, bi uganil, de je to Zadar, Knin, Risan, Omiš, Raša, Gruz. Kdo bi uganil, de ponarejene in popačene nemške iména Feichting, Zarz, Malgern, Foerlach, Lohitsch, Rohitsch so slovensko: Bitnje, Sorica, Mala Gora, Borovlje, Logatec, Rogatec? Take besede je težko uganjevati, ki so jih nekteri spremenili ali še spremenjajo, kakor bi bili pri babilonskim turnu zidali, ko je bil Bog pogovor zmedel. S ptujci je poterpljenje imeti, jim pomagati, če se jim naše besede spodtikujejo. De pa nekteri domači še zmiraj ptuje besede štulijo namest domačih, in de ž njimi ravnaajo, kakor s-ja z meham, to pa vunder ni prav, naj reče kdo, kar koli hoče.

(Konec sedí.)

Se nekaj zastran „skutnika“.

Beseda „skutnik“ je zlo v navadi v Semiču, po Černomeljski in Metliški okolici.

„Skutnik“ pravijo takimu dečku (fantu), ki ga kaki zakonski (ljudje) starši, kateri svojih otrók nimajo, za svojiga sina vzamejo, in mu svoje posestvo ali kmetíštvo v last dajo, in ga tudi ožénijo, naj bo že fant

General Vohar in veliko drugih oficirjev, veči del narodnih stražnikov, dve muziki, vojaška namreč in narodna, veliko gospodov raznih vradnij, normalni šolarji z učitelji in vodjem vred, in veliko drugih, katerim je bil ranjci mnogoverstno dobrotnik, so ga spremili. Ali ne le ubogi so pomočnika, ampak tudi šolski pripravniki so dobriga prijatla in učitelja, in slovensko še vselej zavidenno bravno društvo tukaj iskreniga uda zgubili. — Naj blagi rodoljub v miru počiva — vedno bo v serecih vsih živel, ki so ga poznali. — T.

Gosp. Janez Gandini žlahtni Lilienstein, posestnik na Hribu (Obergrößschach) in veliko lét tajnik krajske kmetijske družbe, ktere nar starejši ud je bil, je 9. dan t. m. v 86 létu svoje starosti umerl. —

Včeraj smo pokopali gosp. Jožefa Kalasanca Likavca, vodja Ljubljanske licealne bukvarnice, ki je v 77. létu svoje starosti umerl.

Novičar posebne baže.

Na sv. 3 kraljev dan je prišlo od Gracariskiga „Gemeinderatha“ na Celjske zdravnike povabilo, da naj bi šli v Gradec v vojaško bolnišnico za zdravnike; za plačilo na dan obljubi „Gemeinderath“ dohtarju en cel goldinar!!! S tem goldinarjem si zna dohtar obleko kupiti, živež oskerbeti, stanovanje plačati, bolezin nalesti, dolgo bolán ležati, zdravnika in zdravila plačati, ali pa umreti, vdovi in otrokam kej zapustiti in povérh še — pokop plačati. Vse to za 1 goldinar na dan! De duhoven in zdravnik morata na svetu nar več kristjanske ljubezni imeti, to terja že nju visoki poklic, — de se jima pa nju težko in nevarno opravi*) z goldinarjem na dan plačati hoče — to zapišemo v zgodovinske bukve!

Novičar iz Ljubljane.

Danes oznani „Novičar“ celi Krajski deželi veselo novico. Naš novi deželni poglavar grof Korinsky, ki je danes teden v Ljubljano prišel in v četrtek in petek odbor Ljubljanske srenje, deželne stanove, narodno stražo, vradnike, učenike, pravdosrednike, odbore kmetijske in obertnijske družbe, muzeuma, slovenskiga društva in predstojnike ali odbornike vsih drugih Ljubljanskih občinskih naprav sprejemal, si je pridobil serca vsih, ki so slišali njega odkritoserčno govorjenje v duhu noviga časa, njegove bistre in natanjčne vprašanja za vse zadéve in potrebe krajske dežele, in ki so bili priča njegoviga prijazniga obnašanja. Pri mnogih prilikah je žalovanje na znanje dal, de še ne zna našiga jezika, de bi se že zdeje zamogel tudi z vsakim človekam sam pogovorjati, ki k njemu pride in vse sam zaslišati, kar mu ima kdo povedati. „Pa moja prva in nar svetejši skerb bo, slovenskiga jezika v kratkim času se saj toliko naučiti, de bom zamogel z vsakim govoriti“ — je rekel ljubeznjivi grof, — in de

*) V Ljubljanskih bolnišnicah so zdravniki tudi po beraško — pa vunder enmalo boljši plačani — dohtar dobí za 300 bolnikov na dan cele 3 goldinarje in pa polič vina! Če zbolí ali umerje, ima bolezin ali smért povérh. 300 bolnikov enimu samimu dohtarju! Ali ni to od sile? Dobro vémo, de zdravnikov v malih mestih in po deželi manjka, de tedaj ni moč toliko domačih zdravnikov dobiti, — zakaj pa se ne razpiše razglas na Dunaji in po družih velicih mestih kakor je bilo za kolero v navadi, de bi se dobili zdravniki za bolnišnice, kjer légar razsaja. Nam je dobro znano, de je — postavim — na Dunaji veliko dohtarjev, ki nimajo nič zaslužka in nič opraviti; taki bojo radi šli, če se jim pošteno plača, kamor se pošljejo. Če so se zdravniki za kolero dobili, se bojo dobili tudi za légar, pa plača naj se jim na dan saj 5 gold., zaslužijo jih 50 goldinarjev!

Vredništvo.

je to njegova terdna in gotova volja, že vidimo iz tega, ker se je že na Dunaji naš jezik učiti začel in se ga tudi že zdaj vsaki dan ob sedmih zjutraj uči, ko še marsikteri drugi vradnik na Slovenskim, ki še tudi deželniga jezika ne zna, pod gorko pernico spi. Gosp. Navratil, vrednik „Vedeža“ je njegov učenik, in reči moramo, de si je prav dobriga učenika izvolil. Iz tega, de se je naš novi deželni poglavar učenja deželniga jezika takó naglo poprijel, očitno vidimo, de si je dolžnosti vstavniga vradnika svest, in de ljubi ljudstvo, kterimu je za poglavarja postavljen. Kakor se v tem njegovo vstavno občutje kaže, smémo za terdno pričakovati, de se bo tudi v vsih družih rečéh po vstavi ravnal in po potrebah noviga časa, in de bo vsim vradnikom nar lepši izgled. Na dalje nam pa to tudi kaže, de hoče poglavar v vsim samostojin biti, de hoče vse sam viditi in slišati, za kar ima on sam odgovor dati. On bo poslušal sam prostiga kmeta in razodevanje njegove potrebe; on sam bo bral tudi slovenske časopise. Takó se bo sam vsiga prepričal. Posebno prijazno je sprejel tudi odbor slovenskiga društva, ki ga je prosil, de naj se sam prav natanjko namena in déla tega društva prepriča, kteriga so sovražniki slovenskiga jezika in dežele toliko natolcevali. S krepko besedo je odboru zagotovil, „de on natolcevanja nikdarni poslušal in ga tudi tukaj ne bo, — de naj bomo v vsim odkritoserčni z njim, kakor bo on z nami, — in prepričali se bomo, de ga nikdar nikoli ne bomo na kakim ovinku zapazili.“ Veselja je vsim pričijočim serce poskakovalo, te zagotovila zaslišati, ktere kažejo, de ravnopravnost slovenskiga naroda temu gospodu ni prazna beseda. Saj slovenski narod Krajske dežele nič družiga noče in ne terja, kakor de se kakor drugim narodam tudi njemu zagotovljena pravica popolnoma zgodi. — Takó iz vsiga vidimo poterjenje velike hvale, ki smo jo že pred dohodam našiga noviga deželniga poglavarja iz Dunaja slišali, in s serčno radostjo, nadjajoči se vesele prihodnosti, povzdignemo glas: „Živijo Korinsky!“

Novičar iz mnogih krajev.

Poslednji teden nam ni veliko posebnih novic prinesel. — Nadvojvoda Janez je zapustil Frankobrod na noviga léta dan s svojo rodovino, in je prišel 10. dan t. m. na Dunaj. Mende se bo zdaj na svoj dom na Stajarsko vernil, čeravno ga Tiroljci na Tiroljsko pričakujejo. — Kakor sv. oče papež še zmirej odlašajo vernitev v Rim, takó tudi ban Jelačić v Zagreb. — Spet se je nekaj Ogrov, ki so na Turško bežali, k mahomedanski véri podalo; v vsim skupej okoli 500. — Druga srenja na Českim, pri kteri je že obrajt gruntne odvéze dokončan, se imenuje „Mihle“ — ta srenja je razglasila pismo svojim sestram na Českim, v kterim pové, de bi ne bila nikdar mislila, de ji bo takó malo odškodnine plačati, in je serčno vesela, de se je za vselej znebila grunt-niga jarma, pod kterim je takó dolgo zdihovala. — Ministerstvo kmetijstva misli, na obéh stranéh velikih in malih cést po deželah sadne drevésa zasaditi. — 7. dan t. m. se je začel v Gradcu poduk deržavniga civilniga zakonika v slovenskim jeziku. Gosp. Dr. Krajnc je učenik. Ali ne bo tudi za razlago strahovavnih postav učenik postavljen? —

Popravl.

V listu 1. Novic pri naznanilu odbornikov kmetijske podružnice v Planini se je tiskarni pogrešek vrnil, de se imé gosp. Aleksandra Wilcherja, posestnika in c. k. poštarja v Planini izpustilo, kar se danes popravi. Vredništvo.

Današnjemu listu je pridjan 3. dokladni list.